

Мр Слободан Илијић*

Небојша Јовановић. 2017. *Саобраћајно право. Књига 1, Општи део*. Београд: Центар за издаваштво и информисање Правног факултета Универзитета у Београду, 566.

Уобичајено је да се дело лепе књижевности, као што је роман актуелног писца, прикаже сутрадан по објављивању. Приказивање универзитетског уџбеника захтева извештајан протек времена од тренутка објављивања. Овај приказ је посвећен једном од првих уџбеника саобраћајног права у држави Србији, веома корисном уџбенику за правничку струку и науку за област – *Саобраћајно право. Општи део*, из пера професора Правног факултета Универзитета у Београду др Небојше Јовановића. Уџбеник се по структури састоји из четири дела, али има бројне и врло интересантне прилоге.

1. Наслов првог дела је – „Увод у саобраћајно право“. Први део чине две главе, али из те две главе могу се издвојити три поставке. У првој поставци аутор је пошао од потребе да анализира појам саобраћаја, с обзиром на то да се тим појмом бавила саобраћајна, правна и економска књижевност. Тим путем дошло се до разликовања ширег и ужег појма саобраћаја. Шири појам саобраћаја обухватио би не само пренос људи и ствари него и нематеријалне појаве (идеје, вести, поруке) пренете путем поште, телефона, радија, телевизије или интернета. Аутор је, пошто се из ширег појма саобраћаја искључе пренос вести и приватни саобраћај, прихватио ужу дефиницију појма саобраћаја, која је примеренија праву. У тој дефиницији наглашава се појам саобраћаја као привредне делатности у којој се возилима преносе људи и ствари са једног места на друго. На тај начин изложен појам саобраћаја чинио би прву поставку увода у саобраћај. Друга поставка аутора више је окренута резултатима саобраћајноправне науке и питањима из саобраћајно-правничке струке. Друга поставка аутора садржи најпре један важан правнометодолошки приступ. Тај приступ је указао на то да је саобраћајно право скуп општих правних правила

* Аутор је члан Председништва Удружења правника Србије.

којима се уређују имовинскоправни односи између учесника у превозу робе и путника и управноправни односи који непосредно служе обављању делатности превоза. Правнометодолошки, тај приступ може да објасни структуру изложене саобраћајноправне материје у уџбенику. Разуме се, у неким деловима или главама уџбеника више је заступљен имовинскоправни аспект саобраћајног права, а у неким управноправни аспект тог права. После овог приступа дефинисан је појам саобраћајног права. Наиме, саобраћајно право је дефинисано као грана права којом се уређују организовано обављање превоза робе и путника у свим његовим гранама и односи у вези са пословима у које ступају превозници са корисницима својих услуга. Уз научно дефинисан појам саобраћајног права, прецизирана је даља подела на гране саобраћајног права, и то на: морски, речни, железнички, друмски, ваздушни, цевоводни и мешовити саобраћај, чиме је заокружена друга поставка уџбеника. Трећа поставка аутора била је садржана у актуелном опису географско-саобраћајних чињеница и одлика Србије. На основу тога читалац може да препозна следећу идеју или поставку аутора: саобраћајном политиком и саобраћајним правом могу да се у дужем периоду валоризују географске, трговачке, историјске и политичке прилике конкретне националне државе.

2. У другом делу уџбеника, под називом „Јавно саобраћајно право“, аутор се бави организацијом саобраћаја, улогом царине у саобраћају, и најзад, надлежношћу судова из угла саобраћајног права. Структура тог дела уџбеника прилагођена је пре свега потребама студената.

3. У трећем делу уџбеника приказано је – имовинско саобраћајно право. Могло би се рећи да правни институти тог дела уџбеника спадају у најинтересантније теме у саобраћајном праву. Уводним излагањем у почетној глави трећег дела указано је на више слојева у структури имовинског саобраћајног права, који ће бити потребни дипломираном правнику у примени саобраћајног права. Отпремању или шпедицији посвећено је тридесет страна, уз подсећање на грађанскоправне корене уговора о шпедицији. Затим су изложена још четири уговора, а сваком од њих је посвећена посебна глава. Прво је конципиран уговор о превозу, затим уговор о превозу ствари, па уговор о превозу путника и, најзад, уговор о превозу пртљага. Сви ти уговори, истакао је аутор, имају грађанскоправно порекло и трговачкоправну природу у саобраћају. Сваки од тих уговора чита се лако, као роман, јер су описани једноставним правничким стилем и јасним језиком. Истицање порекла и правне природе тих уговора за читаоца-студента и читаоца-запосленог у привреди, банци, осигурању значи да у том делу уџбеника може да нађе одговоре на многа саобраћајноправна питања и актуелне проблеме који настају или могу да настану у пословној пракси.

4. У четвртном делу уџбеника реч је о посебним врстама превоза. У односу на основне уџбенике саобраћајног права, који су објављивани за време СФРЈ, та област саобраћајног права доживела је највише позитивноправних промена. Посебне врсте превоза приказане су у две главе. Предмет прве главе је превоз са више превозника, а друге превоз опасне робе. Приближавајући читаоцу материју превоза са више превозника, аутор објашњава бројне модалитете двојног превоза, узастопног превоза и мешовитог превоза, а све то имајући у виду потребе студената и наставе. Научни приступ сваком од тих института обухватио је дефинисање појма, разграничење тог института са сличним институтом, организацију превоза и учеснике, одговорности, трајање, рокове застарелости потраживања и др. Сложеност материје имовинског саобраћајног права илустрована је оним питањима због којих настају „главобоље“ правника у пракси, али је аутор налазио и терапију за излечење „главобоље“ у пракси примене правне регулативе. Мада Србија нема море, дипломирани правник у Србији који се бави организовањем саобраћаја са више превозника мора да узме у обзир специфичности морског саобраћаја. Савремени превоз са више превозника од будућих правника у Србији захтева да у организовању узму у обзир савремена саобраћајнотехничка достигнућа, па се аутор уџбеника побринуо и за то наводећи тачку о мешовитом превозу лебделицом (оверкрафтом). Што се пак тиче главе о превозу опасне робе, материја саобраћајног права заснована је на неколико раније ратификованих основних међународних конвенција и бројним протоколима, односно инжењерско-техничким стандардима у извршењу тих конвенција.

5. Први уџбеник из саобраћајног права објављен је 1963. године, а затим објављено је још неколико основних и помоћних уџбеника саобраћајног права. Сви ти уџбеници објављени су на подлози географско-саобраћајних карактеристика ФНРЈ, СФРЈ, СРЈ и све њих аутор овог уџбеника узео је у обзир на адекватан начин. Овај уџбеник саобраћајног права међу првим је објављен у самосталној држави Србији, чиме је попуњена велика празнина у саобраћајноправној књижевности и публицистици Србије.

6. Овај уџбеник саобраћајног права има бројне вредности и отуда представља значајно дело у српској правној баштини XXI века. Пре свега, приложен је веома детаљан и практично сачињен азбучни списак појмова, који читаоцу омогућава да брзо и лако путује кроз сложену материју саобраћајног права и да савлада законитости те научне области. У многим областима аутор је указао на недостатке правне регулативе, па ово дело може да буде корисно представницима законодавне власти и свима који се баве правним нормирањем у свим гранама саобраћаја. Проф. др Небојша Јовановић је богато теоријско знање изразио у приказима ставова великог броја ау-

тора и дела, објављених и на српском и на страном језику. Списак коришћене књижевности, азбучно и абecedно, омогућује заинтересованом читаоцу да се ближе упозна са тим делима. Посебну вредност овом делу, чиме превазилази оквире уџбеника, даје анализа бројних правних питања кроз конкретне одговоре судске праксе и детаљне приказе спорних случајева са критичким освртом и позивањем на конкретне судске одлуке наших судова и на преседане англосаксонског права. Најзад, приложен је прегледан азбучни списак преседана и домаћих пресуда, који су повезани са појединим правним институцима, односно конкретним питањима у оквиру тих института.

7. Излагање материје саобраћајног права у приказаном делу задовољило је и потребе студената основних, мастер и докторских студија на правним факултетима и потребе професионалаца запослених у саобраћају, инжењера, вештака, актуара, проценитеља, запослених у осигурању, туристичкој делатности и др. Истовремено, ово дело је интересантно за оне којима је примена саобраћајног права и саобраћајне политике допунска делатност, чиме би била покривена и таква интересовања. Саобраћајно право је позитивноправна дисциплина или област права подложна честим променама међу изворима међународног саобраћајног права (укључујући инжењерско-техничке стандарде и сл.), а још више међу изворима саобраћајног права у Србији. Дело је штампано ћириличким писмом, броширано, прикладне величине слога, укусно визуелно опремљено, а његова цена је приступачна.